

Rysskreditens läge

Under riksdagsdebatten om Sveriges utrikespolitik i februari gav handelsministern några upplysningar om det ryska kreditavtalets tillämpning. Inom avtalets ram på en miljard kronor hade Ryssland hos svenska industrier gjort beställningar för omkring 280 miljoner. Svenska företag hade i övrigt avgivit offerter till belopp som i det närmaste motsvarade hela den utlovade miljarden, men på grund av meningsskiljaktigheter särskilt i fråga om priserna hade avslut icke kommit till stånd. Hr Gjörö uttalade sig icke bestämt om läget och utsikterna för framtiden; av några ord i anförandet kunde man möjligen läsa sig till en förhoppning att krediten icke skulle utnyttjas i full omfattning. Kravet att regeringen skulle begära revision av kreditöverenskommelsen godtogs icke, trots att innet försök gjordes att försvara det orimliga avtalet.

Sedan dess har situationen i viss mån förändrats. Svenska företag har träffat ytterligare en del avslut med Ryssland; sammanlagt torde krediten härigenom ha blivit utnyttjad — eller enligt föreliggande offerter kunna bli utnyttjad — till ett belopp av omkring 300 miljoner. Å andra sidan har, enligt vad Dagens Nyheter inhämtat, alla de offerter från svenska industrier varom handelsministern talade nu förfallit. Den aktuella frågan är om dessa offerter skall ersättas av nya, som leder till positivt resultat, och om sålunda miljardkrediten, trots det totalt förändrade ekonomiska läget, till fullo skall utnyttjas.

Att regeringen icke kan önska en sådan utveckling är uppenbart. År 1946 påstods visserligen från detta håll att krediten var "en förutsättning för återknytandet av normala handelsförbindelser och goda förhållanden över huvud taget mellan två rikena", och under riksdagsdebatten i november samma år tala-

des om den svenska industrins "moraliska" plikt att prestera de av Ryssland begärda varorna; på industrihåll ansågs det därför, såsom man betygat, nödvändigt att leverera för rysk räkning "även om detta skulle innebära uppförande av andra marknader". I dag skulle en minister som resonerade på samma sätt anses hopplöst inkompetent till och med inom det egna partiet. Det är slut med den påtrycknings- och inspikningskampanj som föregick avtalets genomförande. I stället förklarar statsministern att kreditens utnyttjande måste bli beroende av "den svenska industrins konkurrens- och prestationsförmåga", och krediten, som förut prisats som en statsmannabragd, försvaras nu blott därmed att den inte tas i anspråk. I längden har det varit omöjligt att dölja det faktum att leveranserna till Ryssland sker på bekostnad av den inhemska konsumtionen — vare sig det levererade skulle kunna användas i Sverige eller för kontant betalning säljas åt

annat håll. Det har också blivit klarlagt att Sverige rent av måste köpa material för betydande summor i hårdvaluta för att bli i stånd att producera vad som utlovats till Ryssland.

De rent ekonomiska skälen är mer än tillräckliga för att motivera en revision av kreditavtalet. Dagens politiska läge gör att avtalets tillämpning i full utsträckning skulle vara grotesk. Vi diskuterar just nu hur många tiotal miljoner kronor som utöver det redan förutsedda beloppet skall anslås till Sveriges försvar på grund av det kritiska läget i världen; var och en vet att det hot som tvingar oss att rusta kommer från öster. Skall samtidigt de svenska industrierna förbinda sig att på kredit leverera varor för vida större belopp till det land som hotar oss, varor som till stor del är av direkt betydelse för detta lands militära förberedelser? Tänk er att själva det ursprungliga kreditavtalet i dag vore före; vilken — utanför kommunisternas krets — skulle då våga ifrågasätta att vi skulle avstå från en mängd materiel som behövs för vår folkförsörjning och vårt försvar för att i stället utan betalning ställa denna materiel till den ryska folkförsörjningens och de ryska rustningarnas tjänst? Skall, kort sagt, den svenska industrin arbeta för svenskt försvar eller för rysk krigspotential?

Förhållandet att avtalet hittills åstadkommit relativt begränsade skadeverkningar är på intet sätt regeringens förtjänst. Tvärtom, under regeringens påtryckningar har de svenska företagen erbjudit ryssarna leveranser för nära nog hela kreditsumman. Det är ryssarna vi har att tacka för att inte flera avslut skett inom kreditens ram; sannolikt har en förening av misstänksamhet mot de svenska säljarna och en för diktaturer betecknande byråkratisk stelhet hindrat de ryska förhandlarna att slå till. Att de nu skulle visa sig lika tillbakadragna är osannolikt; läget gör Rysslands behov av maskiner mera trängande än förr och kommer återbetalningsskyldigheten om femton år att te sig avlägsen ända till överklighet.

I detta läge är regeringen, som var så aktiv då det gällde att framtvinga industrins medverkan till ett landsskadligt avtal, efter allt att döma fullkomligt passiv. De svenska företagen får handla på egen hand, men icke på egen risk, ty deras prestationer blir betalda icke av Ryssland, utan av Sverige. Det beror på en rad enskilda företagens vinstintresse och leveransförmåga, om ett för landet i dess helhet ostridigt skadligt, för att inte säga ödesdigert avtal i sin helhet skall fullgöras. Så kan det icke rimligen fortgå. Regeringens plikt att inskrida för att få en revision till stånd är klar. Lika klar är dess plikt att informera om läget. Det halvdunkel som från början kännetecknat behandlingen av den ryska avtalsfrågan måste skingras. Det ena misstaget bör inte fogas till det andra i förhoppning om att tystnaden skall dölja alla blamager. De missgrepp som skett är väl kända, och de underlåtenhetssynder som nu begås kan inte i längden mörkläggas.